

S O K F É L E .

30. Szám. Béts. Aprilis 12-dikén.

1833

Emlékeztető Jegyzetek.

A p r i l i s .

10 Apr. — 1375. Albrecht Hertzeg Jus gladiit ad Bétsnek. — 1809. Hadaink Braunau 's Schärding mellett átkelnek az Inn folyón. Dedovich elfoglalja Passaut, de a' vár meg nem adja magát Rosenbergnek. — 1741. Gróf Neuperg elveszti a' Mollvitzi ütközetet 's véle Austria egész Silesiat.

11 Apr. — 1809. Seregeink előre nyomódnak a' Vils, 's az Iser irányában.

12 Apr. — 1796. Ma lép Napoleon győzedelem pályájára. Ifjúi hévvel 's azon meggondolással, melly az értidő sajátja, kezdé Bonaparte, 28 esztendőskorában, a' Montenottei szerentsés tsatát. Serege, melly a' tél alatt hathatósan erősbítettett ellenerőtől nyomtatva, oltalmazásra is alig, hódoltatásra pedig annyival kevésbbé vala hajlandó, nem a' legkedvezőbb helyzetben vólt, minden pénz, ruha, kenyér nélkül — és még is a' hadban tapasztalt Beaulieu meggyőztették, a' Hartzmestertől. — 1809. Károly főhadiszállása Alt-Oettingben. Innsbruckban 106 gyalog 's 125 lovas Bajor esik fogóságba. — 1814. Landgraf Fürstenberg 107 fuvó postillionnal hozza Bétsbe az örvendetes hírt, hogy Páris megadta magát.

A' Hertzeg és a' Barát.

II Boleslaus Lengyel Ország és Szilézia Hertzege 1063 esztendőben elvégezvén szerentsésen a' Tsehek ellen viselt háborút, a' nép öröm kiáltási között diadalmasan ment be Krakaubá, a' Lengyel Hertzegek' akkori lak-helyébe. Midőn itt, palotája eleibe rakatta volna hadban szerzett drága martalékjait, történetből egy szükölködő barát vetődött oda, ki bámulással nézte a' villogó aranyok rakását, 's szengénységére gondolván, hangosan sóhajtozott. Boleslaus a' barát keserves

Toldalék a' M. Kurírhoz.

sohajtasit hallván, igen meg haragudott, mivel azt vélte, hogy udvarlói közzül valamelyik ütötte meg. Fellobbanva kérdi: „ki mérészlette meg ütni jelen létben ama sohajtozó embert?“ — a' szegény barát erre meg ijedt, hirtelen a' nép közzé akará magát rejteni, de fel kerestetett, 's a' Hertzeg eleibe vitetett. „Valld meg nékem — mondá a' Hertzeg nyájas hangon — mit gondoltál akkor, mikor olly keservesen sohajtoztál?“ reszketve felele a' barát „Kegyelmes Hertzeg, eszembe ötlött az én szegénységem, az én nyomoruságom, és Hertzegséged ditsősége, felsége, 's mivel igen nagy különbséget találtam eme boldogság és az én szerentsétlen állapotom között, szívem annyira meg fájt, hogy annak enyhítésére sohajtoznom kellett.“ — „Ha tsak szegénységed ellen van panaszkod — mondá a' szelid Hertzeg — úgy Boleslausban egy ollyan Hertzeget találsz, ki téged mindenkor meg vigasztalhat. Jöszte közelebb ehez a' pénz rakáshoz, melly téged olly álmélkodásra indíta. A' mennyit belőle elvihetsz, legyen a' tiéd.“ A' szegény barát eleinten nem tudta igaz akarátja é ez a' Hertzegnek, 's azért majd a' pénzre, majd a' Hertzegre nézett. De minekutánna észrevette hogy a' Hertzeg nem tréfál, a' pénzhez közelített, és kíváncsi pillantatokkal nyelé a' villogó értzet „végy tsak, végy, viszonozá a' Hertzeg „annyit, a' mennyit vehetsz. Erre a' barát úgy meg rakta magát, hogy széllyel szakadt a' ruhája. Ezt látván a' Hertzeg, azonnal neki adá köpönyegét, segíté neki annyi aranyat és ezüstöt el rakni; végre a' nehéz teher miatt a' földre rogyott, 's kiáltozni kezdett, hogy nyaka török, ha még többet fognak reá rakni. 'S így gazdag terhével el illantott, Boleslaus pedig mosolyogva nézett utánna.

De midőn kevés idő múlva jelentették a' Hertzeg-

nek, hogy az ő kegyelme által meg gazdagodott barát-
nak az úton ki tört a' nyaka a' teher miatt, igen meg
haragudott, és meg parantsolta, hogy a' barátot átko-
zott kintsével együtt a' vízbe vessék: ez a' pénz nem
érdemli — gondolá magában — hogy az emberektől
használtassék, mivel miatta egy ember meg halt; ama
barát sem érdemli, hogy hamva a' többi Keresztények'
porával öszve kevertessék, mivel fősvénysége ön gyil-
kossává tette.

Ebből ki tetszik az akkori időnek szokása, de ki-
vált ennek a' hertzegnek különössége. Ez az a' Boles-
laus, ki ma egy szorongattatott népnek barátságosan
békességet ajánlott, holnap pedig annak tartományát
tatári vadsággal, és dühösséggel pusztította; ki ma
tántorithatatlan keménységgel bünteté a' vétkeket, hol-
nap pedig még gyalázatosabban ön maga követé el
azokat, ki ma szelid ajándékokkal, és törődött szívvel
igyekezett az eget meg engesztelni, holnap pedig azt
ki nevette és ki tsúfolta. Ez az a' Boleslaus, ki tizenegy
esztendei uralkodása alatt (1058—1069) átkot, és áldást
egyenlő mértékben hozott népére. És miképpen holt
meg? az anyaszentegyházból, mellyet ő meg sértett, ki-
zárattatott, népétől, kinek zsarnoka volt, gyűlöltetett, és
birodalmából, mellynek holdogságáról el felejtkezett,
ki űzttetett — egy keskeny sir Magyar Ország közepén
elég hatalmas volt ötet örökre el zárni. Senki sem me-
gyen népe közzül sirjához, emlékezetére egy szelid
könyvet szentelni!

Egykor bizonyos színjatszó egy holt szerepét ját-
szodván, szerentsétlenségére olly erős hurtot kapott,
hogy azt semmi képpen el nem fojthatá, 's ez a' né-
zőket igen nagy nevetésre indította. „Uraim! — ugy-
mond fejét felemelve — ne tsudálkozzanak, most tel-

lyesedik bé az, a' mit az Anyám nékem egykor jövendölt.“ „Te — mondá — még a' sírban is fogsz köhögni, mivel a' leves után vizet iszol“ 's így ezen ötlet által a' hibát meg jobbította.

Loudon *) sírköve, melly Zauner mester kezétől készítettett 's Hadersdorffban találtatik, egy hoszszú négy szegletű homok-köböl áll, körül van véve nyár — szomorú fűz — és fenyő fákkal, külömbféle győzedelmi jelekkel, és hadi eszközökkel: fel van ékesítve, mellyek ezen bajnoknak fáradhatatlan igyekezeteit képezik. A' sírkő leptsőjéhez támaszkodik egy búsongó fju vitéz; paizsa mellette fekszik. Eleire Birkenstock udvari tanátsos ezeket írta:

Tiro

Ad Borysthenem

Ad Moravam. Viadrum.

Boberim. Neissam. Vistritiam.

Veteranus.

Ad Unnam. Istrum. Savum.

Clarus Triumphis.

Simplex. Verecundus.

Carus Caesari.

Militi. Civi.

A' hátulsó részén pedig e' következőket lehet olvasni:

Gideon. Ern. Loudono.

Conjux.

Contra Votum Superstes.

Ac Haeredes

Pos.

MDCCLXXX.

M. L.

*) Mások szerint Loudon, szül. 1716, † 1790.

Londonban most nagy figyelmet ébreszte egy új mikroskop feltalálása, melly Hydro - oxigén - mikroskopnak neveztetik, mivel benne a' két említett gáz használtatik; t. i. egy oxigen folyam és hydrogén folyam egyesítettnek, 's felhevített állapotban egy darab mészre vezettetnek; mi által egy igen eleven 's vakító világosság származik, melly egy linea által visszavettvén 10,000 — 500,000-igleni nagyítást okoz, egy 14 lábnyi átmérőű mezőben. A' tárgyak, mellyek nagyítás végett használtattak, ezek voltak: bogár szárnyak, fa, és szőr darabok. Némely gyermekek fejéről vett hajszálak két láb átmérőű tsöveknek látszottak, a' szívet borító hártya (pericardium), egy parányi résztskéjében tökéletesen lehetett látni az Artériák és vénák menetelét. Egy méh fülánkja, egy négy lábnyi hosszúságú ellenes horgokkal felkészült fegyvernek látszott, 's a' lólégyszőlő fülánkja két lábnyi hosszúságú kardnak. Egy tsepp vízben világosan lehetett látni, mint küzdenek egymással a' benne lévő férgek, 's némely báboknál, mellyeknek belső alkotását, átlátszóságok miatt tisztán lehetett látni, még a' levegő hójagot is észre lehetett venni, melynélfogva ők a' vízben felemelkednek 's alámerülnek. Némely férgek, mellyek természeti nagyságokban, tzerua szálnyi vastagságúak, olyanoknak látszottak mint a' legnagyobb Boa constrictor (oriás kígyó). A' mikroskop, a' Chémia Professora Cooper Úr vezérlése alatt, Cary opticus által készítettett. Februárius 21-dikén, a' mikroskop megtekintésére Bondstreet-ben nagy társaság gyűlt, kik között nevezetesebbek valának Sidmouth és Dower Lordok, Faraday és Babbage Urak, Professor Buckland 's a' t.

Aszszonyi ravaszság.

Egy párisi Dáma, kit szerelem féltő férje szüntelen szemmel tartta, nem tudván másképp titkos tzelj-át elérni, férjét mint Bonapartistát bevádolta. A Férj ezen vád következtében tüstént elfogattatott, 's míg ez ártatlanságát bécizonyította, felesége a' magát elvesztette.

A' méhek és a' kis gyermek.

A' májusi verőfény rajzásra hevítette a' köpüt, 's az almafa körül zibongva repkedett a' mézgyűjtő sereg. Lepkéknek vélte a' kis gyermek — a' fulánkásokat, kedvtelve akart köztök enyelgeni, 's im mérgesen rohantak reá. Az atya látván kisdede veszedelmét, „tsendesen viseld magad“ így oktatja; de a' megriadt fiú akarván őket magától háritani, tüzesen hadaz feléjek, 's fulánkjakkal még nagyobbra dagaszták a' bohótska képét.

Az okos megalázza magát pörlelkű ellenségeitől megtámadtva; mert tudja, hogy heveskedésével tsak olajt önt a' tűzre, melytől még nagyobb lángra gerjed az.

A' Békák és a' Nád.

„Már e' tsak ugyan nagy jutalmat érdemlő hűség, mellyel viseltetünk ez eránt a' büzhödt káka-fészek eránt, tanulj tőlünk állhatatos barát lenni kartsú barátom, kit a' legkissebb szelmotszanás is eltántorit“ — a' tó színére felemelkedett potrohos kuruttyolók közzül egy, a' parton lengő nádszálat így intette. — Állhatatos barátok — sziszeg a' nád — de a' minap nem ug-ráltak e' széllyel? hogy az égető nyár, kedvelt elemeteket felületek leszárasztotta, a' mikor én hajlékony léttemre is helyemben maradék.

Sereg barátok zsi bongnak körülötted boldog sor-sod paraditsomában. De ha ború menykövez feletted, magad maradsz, mint a' villám per'selte tser a' tar-sziclák magános ormán. — Boldog! ha legalább egy erőtlén nádszál kétségbe esett reményidet gyámolgatja.

P a t r i o t i s m u s.

Midön d' Anguesseau kantzellár, ki magát XIV-k Lajosnak a' Nép jussaiba való avatkozása miatt, szüntelen ellene szegezé, ezen Fejedelemtől Versaille-ba küldetett; szeretetre méltó hitvese ezen szavakkal ereszté a' Királyhoz, „Felejtsd el a' Király előtt hitvesedet 's gyermekidet, áldozz fel mindent, tsak betsületedet ne.“

C a r n e v a l.

Elmúlt a' farsang, a' *Carneval*; 's honnan jő e' szó eredete? — bizonyosan ettől *Caro vale*, az Olaszoknál *Carajoval*, az az Jo egészség hús — húsvétig. — Az álortzákat legelőször Görögországban a' *Courtisane*-k (köz-örömleányok) viselték, hogy ez által meg ne ösmértessenek. Az álortzák fakéregből, majd bőrből vászonnal béllelve, 's végre fából készítetttek. A' színjátszók Athénében 's Romában mindég álortzában léptek fel. Az első selyem álortzát Nero Tsászár felesége Poppea találta fel.

Barátom sírhalmánál, Zaboltsban.

Ide — hol a' setét domb hantján vadon nőtt
 Fűz leng, — itt ülök le; ki tudja kit fedez?
 Tán egy elátkozott honnfit vagy hűtlén nőt:
 Nem — tán egy hű barát elhagyott sírja ez!

Emléktelen áll, — a' hiu gög' világot
 Ölelő képzete hantod alá zsibbad,
 'S az azt leverő kín-bilints lepattan, ott,
 Hol a' szűk sír minden halandót befogad!
 Hallgat minden, hallgat maga e' néma hant,
 Tsak az ébredező érzet retten fel, ha
 A' pezsdült holt porok felett zokogó lant,
 Szívem jajdúltára fel fel sóhajt néha:
 Hah! mi az? egy új sír, — 's a' bús élet az est
 Homályában ró'sa bimbókkal hinti bé, —
 Az óra üt, lezúg a' kárpit — egy edest
 Elhúnyva lát a' kor — 's az ifjú nints többé!
 Hát a' szép lélekkel párosúlt szeretet
 Így korán, 's tsak ugyan elhamvad? — Istenem!
 Mit várhat úgy a' hű, ha a' nyíló élet
 Tövist hoz, mett a' sír, hajh! tsak kórót terem!
 Nem — mert bár a' hálás szív tsak nyögve ki-sírt
 Könnyel adóz a' meg-büzhödt sírveremnek:
 Majd szánó kedvesid szemével kísírt
 Hantodon új ró'sát 's nefelejts't teremnek.
 Nyugodj! nyugodj! 's a' míg porod felett a' ki
 Ömlő panaszokban fúldoklik képzetek:
 Addig én könyűim kirontó pataki,
 És sír-dombod közzé, egy ró'sát ültetek;
 Majd ha hült hamvadat érintve, porodnál
 Elhal — 's véle én is: óh! akkoron zajos
 Érzete közt, egy szebb élet virúltánál
 Nyílt ró'sák közt tsokol, a' szánó K— Lajos!!

R e j t e t t s z ó.

Két tagu szó az egész, hideg ellen jó ruha; ékkel
 Két elsőm megemészt; közepét elvedd az egésznek
 Régi magyar város léssen, sok vér folya értte.

M. A.

Megfejtés a' 29. számban: Mád.